

НА КАДИЊАЧИ ПОСЛЕ БОРБЕ

Мој муж Стеван Радовић радио је пре рата у ужичкој Ткачници, а за време Ужичке републике био је у Радничком батаљону. Отишао је на Кадињачу и горе су сви изшнули. Они су изгинули у суботу, а ја сам после тога у прву среду пошла на Кадињачу са Миљом Ивановић, женом Милутина Ивановића и Ружом Кремић, која је сродник наше породице. Пошли смо да тражимо пошнулог Стевана.

Из Ужица смо нас три пошле после подне и горе смо стигле пред вече.

Онде где је сада споменик видели смо доста неких дугачких граната и крај њих су стајала тројица људи. Одатле пођемо даље путем. Они људи што су стајали крај граната нису нам сметали да прођемо.

Чим смо сишли мало испод оног места где је сада споменик, видимо с обе стране пута доста лешева. Неки сељаци износе их и стављају поред пута. Износе их на неким простим носилима.

Кренемо даље. Биле смо близу путарске куће кад видимо да се изнад те куће скупило много људи и жена. Пођемо и ми тамо и мало даље видимо да доста људи копају неку велику раку. Ми мало застанемо па Ружа Кремић упита некога да ли нешто зна о Стевану Радовићу. Одједном се из оне групе људи издвоји један мален човек па се издера:

— Ено га тамо, на оној чуки, зин'о ко пас!... Тамо су он и још двојица! ... — рече то осорно и показа руком где ое то налази.

Нас три ћутимо и гледамо шта се ради. Доносе пошнуле и слажу их у ону велику раку. Једна жена у црној марами стоји изнад раке, цепа неко ћебе и сваком погинулом ставља на уста по једно парче оног ћебета да земља не уђе у уста. Она је чула како се онај издерао на нас, па мало касније приђе мени, ухвати ме за руку и даде знак да ћутимо.

Ја ућутах.

Још касније приђе неки Секула с Кадињаче, који се ту десио, и рече нам да је онај што се на нас дерао председник општине 1 ојко Благојевић.

Онда је пришао један поп и ичео да опојава мртве. Нешто је брзо и тихо читао. Донеше да сахране једног у војничком оде

Лу. Неко од мештана тада нам је пришао и причао како је тај у војничком оделу био рањен у главу, али није одмах умро. Био је, вели једна жена, у понедељак још жив и чуло се како јечи. Али, после је умро. Ми се сви распитујемо који је то борац. Тад наиђе неки човек и тихо нам рече:

— То је Жико Ћузо. Само, ћутите! . .

После тога донеше да сахране једног младог борца. Прегледају му све по цеповима, ваљда да утврде ко је. Одело му разнето и само видимо парчад. У једном цепу нађоше му дуванску кутају. Отворише је и у кутији нађоше једну хиљадарку. Онда се Гојко Благојевић поново раздера:

— Матораћи, повели децу у шуму, дали им по хиљаду динара љи довели их да изгину. . .

Тада мени, Миљи и Ружи приђе један човек у варошком оделу. Познавао је Ружу и Ружа је познавала тог човека. Вели нам тихо:

— Ајте доље у путару да видите Јерковића! . .

Ми све три пођемо за њим. Уђемо у путару. Показаше нам мртвог Јерковића. Некако су га прислонили уза зид. Крај његових ногу лежао је још један погинули борац. Неки vele да је то био Јерковићев помоћник, али ми њега нисмо много загледали. Видимо само да су му преко лица натакли качкет. Мене копка да видим ко је па се сагаем и подигнем качкет. Одмах сам познала Рада Шанга. Он се раније често дружио с мојим мужем Стеваном. Онда нам онај човек у варошком оделу показа неку шашу и вели да је Раде Шанго тамо погинуо па су га овде пренели.

Људи се окупљају и шапућу. Ваљда су дознали да ми тражимо Стевана Радовића па мени онда тихо приђе неки Боре и вели:

— Није овде твој Стеван! Него, иди ти одмах кући и сутра нека дође твој девер Благоје и нека се јави Благомиру Ракићу. . .

У Ужице смо дошле по ноћи. Нисмо ишле путем, него све преко брда. Нађем девера Благоја и све му испричам.

Сутрадан дође нашој кући Радосав Јовановић. Нош неку књижицу, плаче и вели да је јуче био на Кадињачи и вели да је горе сахранио мог Стевана, његовог оина Вића и неког Ђорђа. Рече да их је сахранио код Ракића кућа и нека Благоје иде, нека тражи Благомира Ракића и он ће му све казати.

Знам да је био празник Ваведење кад је мој девер Благоје са још неколико људи и колима отишао на Кадињачу. Нашли су Благомира Ракића, он им је рекао где су сахрањени, ископао је Стевана и дотерао те смо га у нашем гробљу сахранили. Пошто Благоје није имао запрегу, коња и кола узео је од Милије Грујовића. . .

Ковина РАДОВИЋ